

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

RELATIONSHIP BETWEEN SCHOOL ADMINISTRATORS' STRATEGIC
LEADERSHIP AND ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER
PHUKET PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ชลลดา หนูนิลพลอดดี และ ²ธารินทร์ รसानนท์

¹Chonlada Nooninploddee and ²Tharin Rasanond

มหาวิทยาลัยพะเยา, ประเทศไทย

University of Phayao, Thailand

¹chonlada.noo@obec.moe.go.th

Received: October 25, 2024; **Revised :**November 15, 2024; **Accepted :**December 28,2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 279 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการ

¹ นิสิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

² อาจารย์, ดร., สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา

กำหนดกลยุทธ์ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ตามลำดับ 2) การบริหารวิชาการของสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .844, \leq .01$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) Strategic leadership of school administrators, 2) Academic administration in schools and 3) The relationship between school administrators' strategic leadership and academic administration in schools under the Phuket Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 279 schoolteachers under the Phuket Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a 5 rating scale questionnaire with validity ranging from 0.67 to 1.00 and reliability of 0.97. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The findings were as follows: 1) School administrators' strategic leadership was rated in each aspect and overall at a high level. In order, from highest mean to lowest mean, were organizational strategic direction-setting, strategy formulations, strategy implementation, and strategy for control and evaluation. 2) Academic administration in schools was rated in each aspect and overall at a high level. In order, from highest to lowest mean, were learning process development, learning outcome assessment, curriculum development, educational supervision, and educational media and technology. 3) The relationship between school administrators' strategic leadership and academic administration in schools in overall was highly positive correlation, statistically significant at the .01 level ($r = .844, p \leq .01$).

Keywords: Strategic Leadership, Academic Administration, School administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และประเทศชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศ รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส รวมถึงความเท่าเทียมในการแข่งขันในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นพลวัต ซึ่งในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย ให้มีทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะ กับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาย่อมต้องมีการวางกรอบเป้าหมายทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีทักษะในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ไม่เพียงแค่การทำงานตามตำแหน่งหรือตามนโยบายที่กำหนดเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อการนำไปสู่ การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญวิทย์ ศรีจันทร์ และคณะ, 2559) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้ทางทฤษฎี ความสามารถ ทักษะ และมূলประสบการณ์ในการจัดการศึกษาที่ทันต่อยุคสมัยและสามารถปรับตัวเข้ากับยุคใหม่ได้ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) แต่สิ่งสำคัญที่สุด คือ การบริหารจัดการ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม

ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคน ควรจะมี ภาวะผู้นำหมายถึง การที่ผู้บริหารสามารถโน้มน้าวจิตใจครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ผู้บริหารจึงควรมีกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึงพฤติกรรมของผู้นำในการกำหนดทิศทาง สร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเป้าหมายและภารกิจขององค์กรเป็นหลักและสามารถนำวิสัยทัศน์ ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ประโยชน์ขององค์กร มีความสำคัญมากในการบริหารงาน ให้ประสบความสำเร็จ (สมบุรณ์ ศิริสรหรือ, 2562 น. 11) จากการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จากนักวิชาการหลายท่าน กล่าวว่าผู้นำเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร หมายถึง ผู้บริหารต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กรในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ปรัชญา เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์

ขององค์การที่ชัดเจน มีการกำหนดทิศทางในการดำเนินในอนาคตขององค์การ และวิธีการ ที่จะนำพา องค์การให้บรรลุเป้าหมายสู่ความสำเร็จ 2) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ หมายถึง ผู้บริหารมีการรวบรวม ข้อมูลทั้งภายในและภายนอก เพื่อกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อนโอกาส และอุปสรรคเปิดโอกาส ให้ครูบุคลากรผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด กลยุทธ์ของสถานศึกษา 3) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หมายถึง ผู้บริหารมีการนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้น ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการวางแผนที่เป็นระบบนำไปสู่การปฏิบัติงาน และ 4) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ หมายถึง ผู้บริหารมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน และเป้าหมาย การปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากร มีการบริหารจัดการ ควบคุมการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ได้ มาตรฐาน มีการวัด และประเมินผล การปฏิบัติงานตามสภาพจริง แล้วนำผลของข้อมูลย้อนกลับมาใช้ใน การพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษา

การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นภารกิจและหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมี หน้าที่อำนวยความสะดวก สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ควบคุม กำกับ ติดตาม แก้ไขปัญหา พัฒนาการ ปรับปรุงการดำเนินงาน หรือกิจกรรมต่างๆ ในระบบทั้งการวางแผนการบริหารงานวิชาการ การบริหาร งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไปและงานอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งยังสอดคล้องกับ นโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ตามบทบาทหน้าที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 34) งานวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญของสถานศึกษาที่สอดคล้องตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจด้านการ บริหารจัดการเพื่อนำสู่สถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีเป้าหมายมุ่งให้สถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน และ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารจัดการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น. 33) การบริหารงานวิชาการ จึงเป็นงานหลักที่ สำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, น. 2) การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมีคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความสามารถ ก้าวทันความเปลี่ยนแปลง มี วิสัยทัศน์ มีกลยุทธ์พัฒนาการศึกษา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษา เพื่อดำเนินงานหรือ บริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูพานเขตนั้น พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้ทดสอบคุณภาพทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (NT) เปรียบเทียบค่าสถิติ 2 ปีย้อนหลัง ระหว่างปีการศึกษา 2564 และปีการศึกษา 2565 ผลปรากฏว่า ผลรวมความสามารถของรายวิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ทั้งสองด้านมีผลคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง ร้อย ละ 0.73 และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียน

ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2565 ของสถานศึกษาในสังกัด ปรากฏว่ามีคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ วิชาภาษาไทย 57.55 วิชาภาษาอังกฤษ 37.27 วิชาคณิตศาสตร์ 31.51 และวิชาวิทยาศาสตร์ 42.03 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี, 2565) จากข้อมูลดังกล่าว เป็นตัวชี้วัดให้เห็นคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ที่ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากผลการทดสอบเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ค่อนข้างต่ำ และควรปรับปรุงซึ่งภาระงาน ในการปรับปรุงคุณภาพผู้เรียน เป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนากระบวนการบริหารวิชาการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ และส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพสูงสุด จากองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 12 ด้าน โดยจากการวิเคราะห์การบริหารวิชาการที่ได้จากนักวิชาการหลายๆ ท่าน พบว่าการบริหารวิชาการที่สถานศึกษาดำเนินการอยู่ที่สำคัญ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี สนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เพื่อเสนอแนะให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน พัฒนาส่งเสริม ปรับปรุง ในการบริหารจัดการเพื่อให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถกำหนดทิศทางขององค์การ เพื่อนำไปใช้กำหนดกลยุทธ์ ตลอดจนสามารถนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ พร้อมทั้งควบคุม และประเมินกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ทั้งยังเป็นแนวทางของผู้บริหารในการบริหารงานด้านอื่นๆ เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2566 จำนวนครู 834 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน จำนวน 279 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, หน้า 45-46) และสุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามขนาดสถานศึกษาเป็นครูผู้สอนในสังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่และใหญ่พิเศษ จำนวน 121 คน สถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 145 คน และสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 13 คน รวม 279 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร 2) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และ 4) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการบริหารวิชาการ คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ 3) ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 5) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ที่ได้ จากการสังเคราะห์เอกสาร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี มีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.38-4.45 เรียงลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการควบคุม และประเมินกลยุทธ์ และด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับและลำดับของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน (n = 279)

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	M	SD	ระดับ	ลำดับ
ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร	4.45	0.59	มาก	1
ด้านการกำหนดกลยุทธ์	4.41	0.66	มาก	2
ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.38	0.63	มาก	4
ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.39	0.63	มาก	3
รวม	4.41	0.60	มาก	

2. การบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิด ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.43-4.50 เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ตามลำดับ ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับ และลำดับ ของการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิด ในภาพรวมและรายด้าน (n = 279)

การบริหารวิชาการ	M	SD	ระดับ	ลำดับ
ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.44	0.55	มาก	3
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.50	0.59	มาก	1
ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.43	0.55	มาก	4
ด้านการนิเทศการศึกษา	4.44	0.56	มาก	3
ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	4.48	0.59	มาก	2
รวม	4.46	0.53	มาก	

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิด โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .844$) เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงถึงระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .767$ -.831) ด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด คือ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (X_4) ซึ่งมีความสัมพันธ์

เชิงบวกกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา (Y) อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.831$) รองลงมาคือด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (X_3) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับสูง ($r=.828$) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (X_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r=.823$) และด้านการกำหนดทิศทางการขององค์กร (X_1) มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r=.767$) ตามลำดับดังตาราง 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี (n=279)

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X	Y
X_1	1.000					
X_2	.928**	1.000				
X_3	.910**	.942**	1.000			
X_4	.847**	.892**	.912**	1.000		
X	.954**	.976**	.977**	.948**	1.000	
Y	.767**	.823**	.828**	.831**	.844*	1.000
Y_1	.754**	.823**	.819**	.863**	.843**	.908**
Y_2	.647**	.811**	.691**	.715**	.716**	.921**
Y_3	.733**	.779**	.761**	.749**	.784**	.959**
Y_4	.718**	.753**	.774**	.754**	.778**	.946**
Y_5	.718**	.784**	.815**	.792**	.808**	.918**

** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษานี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดทิศทางการสร้างแรงบันดาลใจ กำหนดวิสัยทัศน์ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยยึดเป้าหมายและภารกิจขององค์กรเป็นหลักและสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดทิศทางการขององค์กร 2) ด้านการกำหนดกลยุทธ์ 3) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 4) ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ เพื่อให้การดำเนินการในการบริหารสถานศึกษา

มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมยศ นาวิการ (2551) ที่ กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา ในการสร้างหรือกำหนดวิสัยทัศน์ กระตุ้นสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากรในองค์กร มีทักษะความคิดริเริ่ม สามารถดำเนินการตามเป้าหมายขององค์กร และยังสามารถสอดคล้องกับรังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551)

2. การบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิดมีกระบวนการส่งเสริม และพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับมาตรฐาน การเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง มีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่มีมาตรฐานเชื่อถือได้ รวมทั้งมีกระบวนการดำเนินงาน ในการส่งเสริมสนับสนุน เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย คำปลิว (2549) ที่ กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการไว้ว่าเป็นการบริหารกิจกรรมทุกอย่างในการการบริหารวิชาการในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของสถานศึกษา และยังสามารถสอดคล้องกับปรียาภรณ์ วงอนุตรโรจน์ (2553)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็เกิด โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในระดับค่อนข้างสูงถึงสูง ($r=.767-.831$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์ อยู่ในระดับสูง กับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีทั้งหมด 3 ด้าน คือ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($r=.831$) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($r=.828$) และด้านการกำหนดกลยุทธ์ ($r=.823$) และด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร มีความสัมพันธ์กัน ในเชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r=.767$) ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารมีความรู้และความเข้าใจในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเป็นอย่างดี ผู้บริหารสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์และกลยุทธ์ที่มีความสอดคล้องกัน ก่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกันในโรงเรียน ถึงทิศทางความสำเร็จของโรงเรียนตามเป้าประสงค์ที่กำหนดในวิสัยทัศน์และมีการพัฒนาร่วมกัน มีการกำหนดกลยุทธ์ โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ของโรงเรียน มีการดำเนินโครงการ / กิจกรรม ที่ส่งเสริมความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจและการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์จนประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารวิชาการ ซึ่งโรงเรียนต้องมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารจึงมีนโยบายขับเคลื่อนและใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการคุณภาพของงานวิชาการ ที่ประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล

และประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงมีความสัมพันธ์กับการบริหารวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ มลลิสชา ธรรมรักษ์ (2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือสวนกุหลาบวิทยาลัยความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของศศิธร ยงยุทธ (2566) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยเฉพาะในด้านการบริหารวิชาการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ควรนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ของผู้บริหารในด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้มากขึ้น เช่น การให้คำปรึกษาแก่บุคลากร ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้ตรงตามเป้าหมาย มีการถ่ายทอดสื่อสารวัตถุประสงค์และแผนการปฏิบัติงานให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทราบ สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีมาตรฐาน และบรรลุ เป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ควรนำกลยุทธ์ไปใช้กำหนดแนวทางหรือกรอบการดำเนินงานให้มีความชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจถึงแนวทาง ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถดำเนินได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร สามารถขับเคลื่อนองค์กรและพัฒนารบริหารวิชาการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารจึงควรยึดมั่นไว้ซึ่งการรักษาไว้ และพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถของด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและช่วยเหลือให้คำปรึกษา พร้อมทั้งหาวิธีการใหม่ๆ ที่ก้าวทันต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาให้การบริหารจัดการของสถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายและบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา.
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). *แนวคิดทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา*. วารสารบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12(1), 1-9.
- ชัยวิทย์ ศรีจันทร์ และคณะ. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิทยาการวิจัย*, 29(2), 139-156.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์ แอนด์ดี.
- มนสิชา ธรรมรักษ์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มสถาบันวิทยาศาสตร์*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- สมชาย คำปลิว. (2549). *การศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ*. บัณฑิตวิทยาลัย : วิทยาลัย เฉลิมกาญจนา.
- สมยศ นาวิการ. (2554). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากูเกิด. (2565). *เอกสารประกอบผลการทดสอบทาง การศึกษา*. กูเกิด: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริก หวานกราฟฟิค.
- สมบูรณ์ ศิริสรธีร์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณบดี*. บัณฑิต วิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร ยงยุทธ และสมศักดิ์ เอี่ยมคงสี. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1*. วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร, 6(1), 33-43.
- Chui, L. (1997). *A study of carry over effects in marketing (Scale response)*. Abstracts international.

Finklea. (1997). *Principal Leadership Style and The Effective School*. Dissertation Abstracts International-A. (CD-ROM). 58(6).

Hitt, M. A., Ireland, R.D. and Hoskisson, R.E. . (2007). *Strategic management cases: competitiveness and globalization*. United States : Thomson Higher Education.